

6.10.2016

Jakelussa mainituille

Pyyntö jäsenten nimeämiseksi julkisen hallinnon tiedonhallinnan sääntelyn kehittämistä selvittävään työryhmään

Valtiovarainministeriö on asettamassa julkisen hallinnon tiedonhallinnan sääntelyn kehittämistä selvittävää työryhmää. Työryhmän jäseninä olisivat eri ministeriöiden, tietosuojavaltuutetun toimiston, Kuntaliiton ja eräiden suurimpien kuntien edustajat.

Työryhmän toimikausi olisi 1.11.2016 – 31.5.2017. Työryhmän tavoitteena on varmistaa hyvän hallinnon periaatteiden noudattaminen sekä tietojen monipuolinen, sujuva ja turvallinen hyödyntäminen palveluissa ja palveluprosesseissa.

Luonnos työryhmän asettamispäätökseksi ja taustamuistio ovat tämän kirjeen liitteenä.

Valtiovarainministeriö pyytää jakelussa mainittuja tekemään esityksensä työryhmän jäseneksi. Esityksen tekeviä tahoja pyydetään ehdottamaan sekä naista että miestä.

Ehdokkaiden nimet ja yhteystiedot (osoite ja sähköpostiosoite) pyydetään ilmoittamaan sähköpostilla valtiovarainministeriön kirjaamoon (valtiovarainministerio@vm.fi) ja lainsäädäntöneuvos Hannele Kerolalle (hannele.kerola@vm.fi) viimeistään 21.10.2016.

Lisätietoja asiasta antaa lainsäädäntöneuvos Hannele Kerola (p. 02 955 30199, hannele.kerola@vm.fi).

Hallinto- ja kehitysjohtaja, ylijohdaja

Helena Tarkka

ICT-johtaja

Anna-Maija Karjalainen

Liite Asettamispäätöksen luonnos
Taustamuistio

Sähköisesti allekirjoitettu | Signerad elektroniskt | Signed digitally

Jakelu

- VNK
- UM
- OM
- SM
- PLM
- VM
- OKM
- MMM
- LVM
- TEM
- STM
- YM
- Tietosuojavaltuutetun toimisto
- Kansallisarkisto
- Kuntaliitto
- Helsingin kaupunki
- Turun kaupunki
- Tampereen kaupunki
- Jyväskylän kaupunki
- Oulun kaupunki

Asettamis päätös

VM/1709/00.01.00.01/2016

luonnos**x.10.2016****Julkisen hallinnon tiedonhallinnan sääntelyn kehittämistä selvittävän työryhmän asettaminen****Asettaminen**

Valtiovarainministeriö asettaa työryhmän selvittämään julkisen hallinnon tiedonhallintaa koskevan lainsäädännön kehittämistarpeita.

Toimikausi

Työryhmän toimikausi on 1.11.2016 – 31.5.2017

Tausta

Pääministeri Juha Sipilän strategisen hallitusohjelman yhtenä kärkihankkeena on rakentaa julkiset palvelut käyttäjälähtöisiksi ja ensisijassa digitaalisiksi varmistuen tietojen sujuva siirtyminen viranomaisten välillä. Tavoitteena on purkaa turhaa sääntelyä ja keventää hallinnollista taakkaa.

Useissa hallituksen uudistuksissa digitaalisuudella on tärkeä rooli. Tietoon, tietosuojaan ja tiedonhallintaan liittyvällä lainsäädännöllä haetaan toimintatapojen digitaalista muutosta. Keskeiset toiminnalliset rakennemuutokset, joissa tiedon yhteentoimivuudella sekä tietojen ja digitaalisten alustojen hyödyntämisellä saadaan tuloksia, ovat sote- ja maakuntauudistukset.

Hallitusohjelman kärkihankkeiden ja reformien toimeenpanosuunnitelman mukaan tavoitteena on säätää uusi tiedonhallintaa koskeva yleislaki, joka on tarkoitus saada voimaan maaliskuussa 2018. Yleislailla säädettäisiin yhtenäisesti tiedon hallinnasta, julkisuudesta ja käytöstä sekä arkistoinnista. Uuden tiedonhallintalain säännöksillä vahvistetaan yhtenäinen tiedon hallinnan, tietovarantojen hyödyntämisen ja kansalaisen oikeuksien toimintamalli ja mahdollistetaan julkisten palvelujen digitalisointi.

EU:n tietosuoja-asetus hyväksyttiin neuvostossa joulukuussa 2015 ja sen kansallinen soveltaminen alkaa vuonna 2018. Oikeusministeriö asetti helmikuussa 2016 työryhmän selvittämään asetuksen edellyttämiä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön. Työryhmän toimikausi on vuoden 2018 helmikuuhun asti, mutta sen tulee saada muutosehdotuksensa valmiiksi hallituksen esityksen muodossa 31.5.2017 mennessä. Koska hyvällä tiedonhallinnalla ja EU:n tietosuoja-asetuksella on yhtymäkohtia, julkisen hallinnon tiedonhallinnan kehittäminen sovitetaan yhteen tietosuoja-asetuksen kansallisen valmistelun kanssa.

Sote- ja maakuntauudistusta koskien hallitus on 12.9.2016 linjannut siinä noudatettavista monikerroksisen tiedon hyödyntämiseen ja yhteentoimivuuteen perustuvista palveluekosysteemin periaatteista. Tämän toteuttaminen on varmistettava myös lainsäädännössä.

Julkisessa hallinnossa on hyödynnettävä digitalisaation mahdollisuuksia

Viranomaisten erillisyyden periaatteella rakennettu laaja, hajanainen lainsäädäntökokonaisuus hankaloittaa tietojen hyödyntämistä eikä ohjaa riittävästi tiedonhallintaa tai palveluprosesseja. Tiedon hallinnan periaatteiden (yleiset opit) ja lainsäädännön pitää olla yleisiä, jottei sektorikohtainen lainsäädäntö ja soveltamiskäytännöt rajoita tiedon hyödyntämistä. Viranomaisien osaamisessa sekä tiedonhallinnan järjestelyissä ja menettelyissä on myös puutteita eikä hallinnon keskeisiä yleisperiaatteita tunneta riittävästi.

Julkisen hallinnon kustannusten alentaminen ja toiminnan tehostaminen edellyttävät, että tietoja voidaan hyödyntää digitaalisesti käsiteltävässä muodossa monipuolisesti, tehokkaasti sekä mahdollisimman avoimesti ja laajasti. Asiakaslähtöisessä digitaalisessa toimintamallissa keskeistä on tietojen vaihto ja hyödynnettävyys palveluketjuissa. Tämä edellyttää selkeää lainsäädäntökokonaisuutta. Yhtenäiset toimintatavat, tietojen hyödyntäminen yli organisaatorajojen ja maiden välillä on varmistettava ajantasaisella yleislainsäädännöllä ja ohjauksella. Tarpeeton erityislainsäädäntö on purettava.

Pitkän aikavälin tavoitetilana tulisi olla yhteen, kattavaan yleislakiin koottu tiedon koko elinkaarta koskeva sääntely. Tiedonhallinnasta tulisi säätää laintasolla yhdenmukaisesti ja velvoittavasti. Laissa tulisi olla välttämättömät säädökset tiedon vastaanottamisesta, käsittelystä, säilyttämisestä, suojaamisesta, luovuttamisesta ja arkistoinnista. Tarpeeton ja päällekkäinen erityislainsäädäntö tulisi purkaa.

Kansallinen lainsäädäntö ei saisi vaikeuttaa EU:n tietosuojasetuksen keskeisten tavoitteiden toteuttamista. Asetuksen tavoitteena on lisätä henkilötietojen vapaata liikkuvuutta EU:ssa, parantaa kansalaisten tiedollisia oikeuksia ja tukea talouskasvua edistämällä digitaalisten sisämarkkinoiden kehittymistä.

Salassapitosäännöksiä olisi tarkasteltava eri hallinnonaloilla yhdenmukaisesti ja arvioitava, onko alkuperäinen tavoite tietyn intressin suojaamiseksi edelleen ajan tasalla. Salassapidon perustana tulisi olla luottamus ja tavoite rajata tiedon käyttö vain niihin, joilla on oikeus käsitellä tietoja.

Rekisterien tarpeellisuus ja tietosisältö sekä vastuu tietojen oikeellisuudesta olisi arvioitava siitä lähtökohdasta, että niitä käyttävät jatkossa viranomaisten lisäksi yhä useammin myös yksityiset palveluntuottajat. Uusien rekisterien tarpeellisuutta olisi arvioitava kriittisesti ja harkittava, edellyttääkö tietojen hyödyntäminen välttämättä niiden keräämistä rekistereihin.

Digitalisaation täysimääräinen hyödyntäminen julkisessa hallinnossa edellyttää lainsäädännön muutosten lisäksi kokonaisvaltaista semanttista yhteen toimivuutta, jolla varmistetaan, että kaikissa palveluissa voidaan käyttää perusrekisterien ja tietovarantojen tietoja, prosessit automatisoidaan yli virastorajojen ja siirrytään laajasti sähköiseen itsepalveluun.

Työryhmän tehtävä

Julkisen hallinnon toimintatapojen muutoksen läpivienti edellyttää selvitystä, jonka perusteella voidaan arvioida lainmuutosten tarpeet ja sovittaa yhteen ehdotukset muiden tähän hankkeeseen liittyvien hallituksen esitysten kanssa.

Julkisen hallinnon tiedonhallintaa sääntelyä kehittämistä selvittävän työryhmän tavoitteena on varmistaa hyvän hallinnon periaatteiden noudattaminen sekä tietojen monipuolinen, sujuva ja turvallinen hyödyntäminen palveluissa ja palveluprosesseissa.

Työryhmän työssä kokeillaan uudenlaista prosessia toteuttamalla valmistelu mahdollisimman avoimena.

Työryhmän tehtävänä on:

1. selvittää julkisen hallinnon tiedonhallintaa ja tietojen luovuttamista koskevan sääntelyn ja tiedonhallintakäytäntöjen nykytila ja kehittämistarpeet,
2. selvittää, onko eri hallinnonaloilla syntynyt julkisuuslain kanssa tarpeetonta tai päällekkäistä erityislainsäädäntöä salassapidosta,
3. selvittää julkisen hallinnon rekisterien laajemmista hyödyntämismahdollisuuksista ja rekisteröinnin tarpeista ja
4. laatia ehdotus lainsäädännön kehittämiseksi siten, että tiedonhallinnan yleislakia koskeva hallituksen esitys voidaan antaa kevätestuntokaudella 2017.

Työryhmän työn aikana VM:ssä selvitetään virkatyönä EU:ssa hallintojen yhteentoimivuuteen tähtäävät hankkeet ja niiden vaikutus kansalliseen tiedonhallintaan.

Tietoturvallisuutta selvitetään osana hyvää tiedonhallintaa VM:n 8.4.2016 asettamassa tietoturvallisuuden ohjausryhmässä (VM/602/00.01.00.01/2016).

Organisointi

Puheenjohtaja
Varapuheenjohtaja

Jäsenet
VNK
UM
OM
SM

PLM
VM
OKM
MMMLVM
TEM
STM
YM

Tietosuojavaltuutetun toimisto
Kansallisarkisto
Kuntaliitto

Helsingin kaupunki
Turun kaupunki
Tampereen kaupunki
Jyväskylän kaupunki
Oulun kaupunki

Sihteeristö

- Valtiovarainministeriö nimeää työryhmälle sihteeristön.

Työryhmä voi kutsua työhön mukaan myös muita asiantuntijoita ja teettää erillisiä selvityksiä sekä tehdä selvityksiä alatyöryhmissä.

Työryhmän työ tehdään virkatyönä eikä puheenjohtajille tai jäsenille makseta palkkiota. Työryhmä voi tarvittaessa kutsua uusia jäseniä, sihteereitä tai asiantuntijoita. Kukin organisaatio vastaa edustajiensa matka- ja majoituskustannuksista. Muut työryhmän työstä aiheutuvat kustannukset maksetaan momentilta 28.01.01.

Kunta- ja uudistusministeri

Anu Vehviläinen

ICT- johtaja

Anna-Maija Karjalainen

Jakelu

VNK
UM
OM
SM
PLM
VM
OKM

MMM
LVM
TEM
STM
YM

Tietosuojavaltuutetun toimisto
Kansallisarkisto

Kuntaliitto
Helsingin kaupunki
Turun kaupunki
Tampereen kaupunki
Jyväskylän kaupunki
Oulun kaupunki

Tiedoksi Valtiovarainministeri Petteri Orpo
Valtiosihteeri, kansliapäällikkönä Martti Hetemäki

VM/JulkICT/Kerola
16.9.2016

Taustamuistio julkisenhallinnon tiedonhallinnan sääntelyä selvittävän työryhmän asettamiseen

Työryhmän asettamisen perusteet

Hyvän hallinnon takeita turvataan perustuslailla sekä hallinto- ja informaatio-oikeudellisella yleislainsäädännöllä. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999, julkisuuslaki) mukaan viranomaisten toiminnan on oltava avointa ja viranomaisten asiakirjat ovat lähtökohtaisesti julkisia. Jokaisella on oikeus saada tieto viranomaisen julkisesta asiakirjasta.

Viranomaisten tietoja pitää käsitellä laillisesti, luotettavasti ja huolellisesti koko julkisessa hallinnossa. Viranomaisten on voitava varmistaa, että myös verovaroin rahoitettuja palveluja tuottavat alihankkijat noudattavat hyvää tiedonhallintaa. Tiedonhallinta kattaa koko tiedon elinkaaren.

Julkisen hallinnon asiakirjat ja tiedot muodostavat merkittävän kansallisen tietovarannon, jota pitäisi pystyä hyödyntämään monipuolisesti, tehokkaasti ja koneluettavassa muodossa. Tietojen tehokas hyödyntäminen parantaa tuottavuutta, tehostaa hallinnon toimintaa ja alentaa kustannuksia sekä parantaa asiakkaiden saamia palveluja.

Julkisuuslaki ja arkistolaki (831/1994) on rakennettu viranomaisten erillisyyden periaatteelle ja viranomaisten tiedonhallinta on edelleen asiakirjakeskeistä. Teknisesti ja menetelmällisesti viranomaisten tiedonhallinta on kuitenkin kehittynyt nopeaan tahtiin ja tieto käsitteenä on muuttunut hyvin monimuotoiseksi.

Avoimen datan periaatteiden kannalta lainsäädännössä ja sen soveltamiskäytännössä on kehittämistarpeita.

Tietojen saannin varmistamiseksi eri hallinnonaloilla on kahden vuosikymmenen aikana säädetty suuri määrä erityislakeja arvioimatta riittävästi niiden tarpeellisuutta ja suhdetta yleislainsäädäntöön. Erityislainsäädännössä voidaan säätää eri tavalla tiedon vastaanottamisesta, luovuttamisesta, käsittelystä, tietojen käsittelyn rajoituksista ja salassapidosta. Henkilötietojen käsittelyä koskevan suostumuksen hankinnan osalta on erilaisia menettelyjä ja suostumusta vaaditaan myös tarpeettomasti. Lainsäädännön monimutkaisuuden vuoksi laintulkinnat vaihtelevat eri viranomaisten välillä.

Hajautunut sääntely hankaloittaa myös tietojärjestelmien kehittämistä. Tietoteknisten ratkaisujen hyötyjä ei saada täysimääräisesti, jos ratkaisuja kehitetään irrallaan toiminnan kehittämisestä, asiakirjahallinnon osaamisesta ja oikeudellisesta asiantuntemuksesta.

Rekistereitä ja tietojen käsittelyn eri vaiheita koskevaa laajaa lainsäädäntöä, rekistereihin kerättävien tietojen hyödyntämistä, tarpeellisuutta, käyttötarkoitusta ja kustannuksia on arvioitu, mutta arvioinnin perusteella tehtäviä kehittämistoimenpiteitä ei ole viety eteenpäin. Rekistereihin kerätyn tiedon käyttötarkoitussidonnaisuutta koskevaa lainsäädäntöä sovelletaan tiukasti.

Tiedonhallintaan liittyvät muut vireillä olevat hankkeet

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti vuonna 2013 arkistolakityöryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää arkistolakiin ja -asetukseen liittyvät keskeiset uudistustarpeet ja tehdä esitys uudeksi lainsäädännöksi (arkistolakityöryhmän muistio, OKM 2015:3). Työryhmä katsoi muistiossaan, että lainsäädäntöä olisi uudistettava laajemmin kokoamalla yhteen yleislakiin kaikki keskeiset tiedonhallintaa ja tietojen käsittelyä julkishallinnossa koskevat säännökset ottaen huomioon informaation koko elinkaari. Opetus- ja kulttuuriministeriö jatkoi arkistolakityöryhmän määräaikaan 30.4.2015 saakka. Jatkotyöryhmä esitti säädettäväksi lain tiedonhallinnasta ja tietojen käsittelystä julkishallinnossa.

Säädösten sujuvoittaminen on yksi hallituksen kärkihankkeista, jossa norminperkuu ja -purku tehdään hallinnonalojen johdolla ja vastuulla. Ministeriöiden työtä koordinoi säädösten sujuvoittamisen toimeenpanoryhmä.

Hallituksen käynnistämän laajan sote- ja aluehallintouudistuksen ensimmäinen vaihe on tarkoitus saada eduskuntaan marraskuussa 2016 ja voimaan heinäkuussa 2017. Toinen vaihe on tarkoitus saada eduskuntaan helmikuussa 2017 ja voimaan vuoden 2019 alussa. Lisäksi valmistellaan asiakastietolain muutosta sekä asiakas- ja potilastiedon toissijaista käyttöä koskevaa lainsäädäntöä ja käynnistetään vuonna 2017 asiakasmaksulainsäädännön kokonaistarkastelu.

Hallituksen 7.4.2016 tekemän sotelinjauksen mukaan asiakas- ja hoitosuhteessa ja siihen liittyvässä analyysissä tieto liikkuu eri tuottajien välillä kansallisten rekistereiden ja täysin yhteen toimivien tietojärjestelmien kautta. Linjaus laajentaa tiedon käsittelyyn liittyvät vaatimukset myös yksityisiin palveluntuottajiin.

Oikeusministeriön helmikuussa 2016 asettama työryhmä selvittää, miten kansallista liikkumavaraa henkilötietojen käsittelyssä voidaan käyttää EU:n tietosuoja-asetuksen rajaamissa puitteissa. Työryhmän toimikausi on vuoden 2018 helmikuuhun asti, mutta sen tulee saada muutosehdotuksensa valmiiksi hallituksen esityksen muodossa 31.5.2017 mennessä.

Valtiovarainministeriö on vuonna 2016 asettanut työryhmän, jossa arvioidaan tietoturvaa koskevien säädösten muutostarve, ottaen huomioon EU:n tietosuoja-asetus ja hyvä tiedonhallinta.

Työryhmän tavoite

Tiedonhallintaa koskevan lainsäädännön selvittäminen tukee hallitusohjelman tavoitteita digitalisoida julkiset palvelut ja purkaa sääntelyä. Samalla se luo pohjaa hallinnon laaja-alaiselle muutokselle, jolla voidaan pienentää hallinnon kustannuksia ja hallinnollista taakkaa, lisätä kansalaisten luottamusta digitaalisiin palveluihin ja luoda edellytyksiä digitaalisten palveluiden turvalliselle ja luotettavalle käytettävyydelle sekä asiakaskeskeiselle palvelulle. Lisäksi se mahdollistaa lainsäädännön tulkintakäytäntöjen yhdenmukaistamisen ja parantaa lainsäädännön soveltamisosaamista.